

JOSEP ALSINA i CALVÉS: RAMON SARGATAL i PELLICER
(editors)
Ciència, Tecnologia i Societat a la comarca del Ripollès
Astronomia i Astrologia Medieval

L'Associació Promotora de la Fundació "Josep Alsina i Clota" per a la Recerca i la Innovació Educativa (en endavant Fundació Alsina) ha demostrat una gran vitalitat amb l'organització de diversos actes culturals al Ripollès en el curt termini de la seva existència, de poc més d'un lustre.

L'organització de diferents jornades figura entre els seus mèrits. Comentarem dues d'aquestes trobades, ja que aquest llibret de 85 pàgines es pot considerar com les Actes de part de les conferències que s'hi van pronunciar. Concretament, el llibre en recull tres de les jornades sobre Ciència, Tecnologia i Societat (les de Francesc Xavier Pardo de Campos, Margarita Torres i Josep Alsina), i el resum de tres més de les Jornades sobre Astronomia i Astrologia medieval (les de Gemma Puigvert, Roser Puig i Josep Alsina).

Els dies 26 i 27 d'octubre de 1996 es van celebrar les Jornades sobre Ciència, Tecnologia i Societat a la comarca del Ripollès, amb el següent programa:

- "La Revolució Industrial a la comarca del Ripollès", per Francesc Xavier Pardo de Campos, Catedràtic d'Història.
- "La Farga Catalana", per Jordi Mascarella i Rovira, filòleg, actualment professor de la UDG.
- "La indústria del paper a la comarca del Ripollès", per la professora Margarita Torres Barriuso (UPC).
- "Els programes CIÈNCIA, TECNOLOGIA I SOCIETAT a l'Educació" a càrrec del professor Josep Alsina i Calvés, Catedràtic de Biologia i Geologia.

Els dies 16 i 17 d'octubre de 1999 la Fundació Alsina va organitzar les Jornades sobre Astronomia i Astrologia Medieval, en plena celebració de l'any Gerbert, amb el següent contingut:

- "La Biblioteca del Monestir de Santa Maria de Ripoll. Els seus manuscrits científics". Dra. Gemma Puigvert. Professora de Ciències de l'Antiguitat (UAB).
- "La música en els estudis de Quadrivium". Dra. M^a. Carme Gómez Muntaner. Professora de Musicologia (UAB).

- "El llegat astrològic dels àrabs medievals". Dra. Roser Puig, Professora d'àrab (UB).
- "La Revolució Copernicana". Sr. Pere Horts, Professor de Filosofia.
- "La pervivència del pensament astrològic al Renaixement". Professor Josep Alsina i Calvés, Catedràtic de Biologia i Geologia.

Un llibre tan heterogeni potser té el nexa comú de la Ciència, i en particular, de la seva història, referida sobretot a dos moments d'especial rellevància al Ripollès: l'època medieval, testimoniada pels seus manuscrits científics, i l'època moderna, en la qual aquesta comarca no ha romàs d'esquenes a les onades transformadores de les diverses revolucions industrials.

Les paraules tenen edat, i encara que puguin quedar fixades en manuscrits o llibres, dormint i somniant segles sencers en foscos llocs recòndits, o bé siguin pronunciades diàriament en les places o en les acadèmies, molt sovint van adquirint amb el pas del temps significats o, si més no, matisos diferents. Això es pot aplicar al mot "Ciència".

El Catedràtic Josep Alsina analitza el moviment *Ciència, Tecnologia i Societat* (en endavant CTS) nascut d'una crítica a la ciència positivista i neopositivista a partir dels anys seixanta. Thomas S. Kuhn i altres historiadors de la ciència posteriors afirmen que és la comunitat científica i no pas la *realitat* qui marca els criteris per jutjar i decidir sobre l'acceptabilitat de les teories. Així, consens i tradició substitueixen la recerca de la veritat i condicionen el mètode científic, idealitzat en la visió positivista. Segons Josep Alsina:

"L'obra de Kuhn produeix en la filosofia una presa de consciència generalitzada sobre la dimensió social i l'arrelament històric de la ciència [...] Els moviments CTS refusen la idea que la ciència i la tecnologia tenen un desenvolupament dirigit exclusivament per factors epistèmics i autònom respecte al context social... Hi ha una multiplicitat de possibilitats respecte al model de desenvolupament científic i tecnològic, i decidir-se per un o per un altre és una decisió política, no d'experts".

Aquesta visió tan actual de la ciència encara no ha estat assimilada per molts dogmatismes de tot tipus que l'envolten.

La importància del consens social a l'hora de determinar la validesa de les teories científiques es pot observar si analitzem la història de l'Astrologia i l'Astronomia, la qual no és evidentment objectiu d'aquesta ressenya. Per-

meti, però, el pacient lector que en faci alguna observació personal, comentant algunes afirmacions que es fan en el llibre ressenyat.

És evident que es poden trobar autors molts segles abans de Copèrnic que defensaven la teoria heliocèntrica. Només quan es va poder consensuar (amb prou feina!) la *nova* teoria, vençudes les serioses oposicions de grups inquisitorials molt poderosos, va ser acceptada.

S'afirma molt sovint que els nous coneixements científics a partir del segle XVI van acabar definitivament amb l'Astrologia. Diversos historiadors moderns,¹ però, consideren que l'expulsió de l'Astrologia de la Universitat va ser produïda per un consens social, més que per una derrota de tipus epistemològic. Per exemple, durant el segle XVII va viure una de les millors èpoques de la seva accidentada història, especialment a Anglaterra. I avui ha tornat a algunes Universitats.

No comento en forma detallada els diversos articles d'aquest llibre. El lector avisat sabrà trobar el llibre (si no el té ja) i estudiar tots els temes que li hagin desvetllat l'interès o la curiositat. Llàstima que no s'hagin arribat a elaborar per a la seva publicació algunes de les conferències, totes de gran qualitat.

En tot cas, s'ha d'agrair a la Fundació Alsina l'esforç realitzat i la seva important tasca dinamitzadora de la cultura i l'educació al Ripollès.

Carles Ignasi Gómez Ruiz

Notes

¹ Es pot consultar al respecte la pàgina Web del Centre Universitaire de Recherche en Astrologie i, en particular, el manifest de Patrice Guinard (<http://cura.free.fr/01qqa1.html>)

